

**Зовнішнє незалежне оцінювання 2010 року з української мови і літератури.
Основна сесія № 3**

Номер і зміст завдання	Відповідність завдання програмі ЗНО 2010 року, підручникам і посібникам, затвердженим Міністерством освіти і науки України
<p>Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7.</p> <p>(1) У моїй батьківщині на/світанні колишуться польовими доріжками навантажені хлібом вози. (2) Удосвіта часом кукурікають півні, вечорами линуть до/гори сині димочки. (3) У моїй батьківщині осінь по/тихеньку ступає в червоних чобітках завітчана в соняшники й китиці винограду. (4) Вечірні тумани заступають хороводи русалок, і зорі, на диво, сяють близько над землею, що/б можна було говорити до них. (5) У моїй батьківщині сонце ходить босоніж, підперезане бабиним літом, з червоною калиною в русьвому волоссі.</p>	
<p>1. У переносному значенні вжито в тексті виділене слово</p> <p>А колишуться вози</p> <p>Б кукурікають півні</p> <p>В осінь ступає</p> <p>Г зорі сяють</p>	<p>Лексика. Пряме та переносне значення слова Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. – С. 208.</p>
<p>2. Фразеологізмом є вислів</p> <p>А сині димочки</p> <p>Б вечірні тумани</p> <p>В ходити босоніж</p> <p>Г бабине літо</p>	<p>Фразеологія. Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. – С. 234–241.</p>
<p>3. Окремо в цьому тексті пишеться сполука слів</p> <p>А на/світанні</p> <p>Б по/тихеньку</p> <p>В до/гори</p> <p>Г що/б</p>	<p>Орфографія. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків). Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Зодіак-ЕКО, 2007. – С. 212–216.</p>
<p>4. Прислівник виділено в словосполученні з тексту</p> <p>А польовими доріжками</p>	<p>Морфологія. Прислівник як частина мови Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Зодіак-ЕКО,</p>

<p>Б <i>часом</i> кукурікають В навантажені <i>хлібом</i> Г червоною <i>калиною</i></p>	<p>2007. – С. 188–.</p>
<p>5. Складним безсполучниковим є речення А друге Б третє В четверте Г п'яте</p>	<p>Синтаксис. Безсполучникове складне речення. Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підруч. для 9 кл. – К.: Освіта, 2002. – С. 93–95..</p>
<p>6. Вставне слово є в реченні А другому Б третьому В четвертому Г п'ятому</p>	<p>Синтаксис. Види речень за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання) Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 8 кл. – К.: Зодіак-ЕКО, 2008. – С. 181–196.</p>
<p>7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні А другому Б третьому В четвертому Г п'ятому</p>	<p>Синтаксис. Речення з відокремленими членами. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 8 кл. – К.: Зодіак-ЕКО, 2008. – С. 206.</p>
<p>8. Апостроф треба писати на місці обох пропусків у рядку А п..ять відсотків, б..юджетний кодекс Б розпочинати кар..єру, св..яткові заходи В кишеньковий комп..ютер, розв..язати рівняння Г зар..яджати батарею, громадянське об..єднання Д опинитися в міжгір..ї, поширити на пів..Європи</p>	<p>Орфографія. Правила вживання апострофа. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. – С. 178.</p>
<p>9. Подвоєні букви треба писати на місці обох пропусків у рядку А записати до щоден..ика, лебедин..ий пух Б від..зеркалене зображення, кілька стат..ей В пісен..а спадщина, зав..ишки з будинок</p>	<p>Орфографія. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. С. 182–189.</p>

<p>Г чавун..і ґрати, поро..саджувати квіти Д суцвіт..я черемхи, ранне надвечір..я</p>	
<p>10. Граматичну помилку допущено в рядку А порада вчителя Б посада керівника В нові паспорта Г сьоме грудня Д давній сусіда</p>	<p>Морфологія. Особливості вживання та написання відмінкових форм іменника. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – С. 142–164.</p>
<p>11. Закінчення <i>-ий</i> має прикметник, утворений від слова А дорога Б торік В зовні Г учора Д тривога</p>	<p>Морфологія. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи). Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – С. 203–206.</p>
<p>12. Правила вживання великої літери дотримані в уривку з афіші</p>	<p>Орфографія. Правопис великої літери. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – С. 130.</p>

Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка запрошує на виставу «пігмаліон» за п'єсою Бернарда Шоу. Це остання постановка визначного режисера Сергія Данченка на сцені франківців.

Колектив Харківського академічного театру опери та балету імені Миколи Лисенка підготував концерт до Міжнародного дня музики. Дирижує заслужений діяч мистецтв України Віталій Куценко.

Ювілейний театральний сезон Івано-Франківський академічний обласний український музично-драматичний театр відкриває прем'єрою «Театр» режисера Юрія Одинокого.

Любі діти! Запорізький академічний обласний український музично-драматичний театр імені Володимира Магара дарує вам музичну казку «Нові пригоди Червоної шапочки».

Д

На глядачів фестивалю чекає знайомство з творчим доробком закарпатського обласного угорського драматичного театру імені Дьюлі Гйіша (м. Берегове). Вистава «Гамлет» – це злагоджений ансамбль неперевершених акторів театру.

13. Граматичну помилку допущено в рядку

А найвідоміші скульптури

Б більш цікавіший сюжет

В тонший від паперу

Г найменш привабливі ціни

Д зрозуміліше пояснення

Морфологія. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми).

Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – С. 194–197.

14. Граматичну помилку допущено в реченні

А Уп'єсах Шекспіра «Гамлеті» та «КороліЛірі» порушено вічні проблеми буття.

Синтаксис. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні.

Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 8 кл. – К.: Зодіак-ЕКО,

<p>Б Прототипом Нори в «Ляльковому домі» Ібсена є письменниця Лаура Кілер.</p> <p>В Які засоби комічного вжив Микола Гоголь у «Мертвих душах»?</p> <p>Г Палац, який змальовує Міцкевич у сонеті «Бахчисарай уночі», належав ханові Гірею.</p> <p>Д Почесне місце в бібліотеці Жуля Верна належало творам Даніеля Дефо та Фенімора Купера.</p>	<p>2008. С. 100–116</p>
<p>15. Правильну відмінкову форму числівника шістьсот <i>дев'яносто вісім</i> наведено в рядку</p> <p>А Р. в. шестиста дев'яноста восьми</p> <p>Б Д. в. шестисот дев'яноста вісьмом</p> <p>В Зн. в. шістьсот дев'яноста вісім</p> <p>Г Ор. в. шестистами дев'яноста вісьмома</p> <p>Д М. в. (на) шестистах дев'яноста вісьмох</p>	<p>Морфологія. Типи відмінювання кількісних числівників Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – С. 232–238.</p>
<p>16. Прочитайте уривок.</p> <p><i>Сонце мало(1)помалу хилилося до заходу. Воно поволі червонило край(2)небо й робило його ясно(3)червоним. Ген(4)ген до обрію насторожено шумів неозорий ліс, оточений біляво(5)сивою мрякою.</i></p> <p>Дефіс треба ставити на місці всіх цифр, окрім</p> <p>А 1</p> <p>Б 2</p> <p>В 3</p> <p>Г 4</p> <p>Д 5</p>	<p>Орфографія. Написання складних слів разом і через дефіс. Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – С. 115–122.</p>
<p>17. Правильно утворено форму третьої особи множини від інфінітива</p> <p>А плавати – пливуть</p> <p>Б возити – везуть</p> <p>В водити – водють</p>	<p>Морфологія. Словозміна дієслів I та II дієвідміни Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Зодіак-ЕКО, 2007. – С. 59–67.</p>

<p>Г сипати – сиплють Д бігти – біжуть</p>	
<p>18. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення <i>«Ще виблискують кришталеві роси...»</i> обрати А і випромінюють веселковий розмай. Б милуючи око веселим сяйвом. В але сонце вже осяяло виднокрай. Г бо тільки займається на день. Д ранок холодить оксамитові трави.</p>	<p>Синтаксис. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підруч. для 9 кл. – К.: Освіта, 2002. – С. 13–14.</p>
<p>19. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка А наддністрянський, щирісінький, юнацтво Б джерельний, український, безмежжя В восьмитонний, щавель, їжджу Г їстоньки, плямистий, щуплявенький Д хом'ячисько, дзенькіт, зшиток</p>	<p>Фонетика. Позначення звуків мовлення на письмі Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. С. 134–137.</p>
<p>20. Розділові знаки при передачі чужої мови правильно вжито в реченні А «За що ж, хто-небудь попитає, Зозуля Півня вихваляє?». Б «Та чим же я вам досадив?» ягнятко, плачучи, питає. В Яка ти розкішна, земле, – думала Маланка. Г Мати через пліт запитала сина, куди він зібрався. Д Жалібно жовте листя березини, здається, шепче, «Літо, де ти, літо?».</p>	<p>Синтаксис. Речення з прямою мовою. Біляєв О. М. та ін. Українська мова. – К.: Афон, 2004. – С. 106–107.</p>
<p>21. Частка <i>не</i> пишеться разом у варіанті А не/зовсім зрозумілий Б зошит не/підписано В не/розмовляю італійською Г не/всі з цим обізнані Д не/забутня подорож</p>	<p>Орфографія. Правопис <i>не</i> з різними частинами мови. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Зодіак-ЕКО, 2007. С. 266–270.</p>

<p>22. Звертання є в реченні А Усе, чим я щасливий і багатий, я мушу рідним словом оспівати. Б Запалай, мій вогнику крилатий, полум'ям привітним і незлим. В Я люблю твоє майво зелене, і Донбас, і Каховку ясну. Г На берегах Дніпра крутих, весь помережений садами, стоїть у сяйві днів нових наш рідний Київ перед нами. Д «Роби добро, – мені казала мати, – і чисту совість не віддай за шмати!».</p>	<p>Синтаксис. Речення зі звертанням. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 8 кл. – К.: Зодіак-ЕКО, 2008. С. 100–116</p>												
<p>23. Підкреслена буква позначає однаковий звук у кожному слові рядка А межувати, жалюгідний, крутіж Б харків'янин, забрюха, різний В привокзальний, красень, морок Г дзеленькати, мороз, зобов'язати Д шістсот, майструвати, митець</p>	<p>Синтаксис. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні). Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. – С. 71.</p>												
<p>24. З'ясуйте, який вид підрядного речення відповідає кожному фрагментові складного речення.</p> <table border="1" data-bbox="85 1029 1043 1385"> <thead> <tr> <th><i>Фрагмент речення</i></th> <th><i>Вид підрядного речення</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 ...минуло п'ять хвилин, як...</td> <td>А означальне</td> </tr> <tr> <td>2 ... тішать око півонії, що їх...</td> <td>Б з'ясувальне</td> </tr> <tr> <td>3 ...цікаво слухати про те, як...</td> <td>В часу</td> </tr> <tr> <td>4 ... її пісня лилася, як ...</td> <td>Г порівняльне</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Д умови</td> </tr> </tbody> </table>	<i>Фрагмент речення</i>	<i>Вид підрядного речення</i>	1 ...минуло п'ять хвилин, як...	А означальне	2 ... тішать око півонії, що їх...	Б з'ясувальне	3 ...цікаво слухати про те, як...	В часу	4 ... її пісня лилася, як ...	Г порівняльне		Д умови	<p>Синтаксис. Основні види підрядних речень Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підруч. для 9 кл. – К.: Освіта, 2002. – С. 48.</p>
<i>Фрагмент речення</i>	<i>Вид підрядного речення</i>												
1 ...минуло п'ять хвилин, як...	А означальне												
2 ... тішать око півонії, що їх...	Б з'ясувальне												
3 ...цікаво слухати про те, як...	В часу												
4 ... її пісня лилася, як ...	Г порівняльне												
	Д умови												

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання коми.

<i>Випадок уживання коми</i>	<i>Приклад</i>
1 між однорідними членами речення	А Не страшна тобі ані посуха, ані дощ.
2 при відокремленому члені речення	Б Сичі в гаю перекликались, та ясен раз у раз скрипів.
3 між частинами безсполучникового речення	В Жайворонок висить на невидимій нитці, співаючи весну.
4 між частинами складносурядного речення	Г Лягло сонце за горою, зірки засіяли.
	Д Зоре моя вечірняя, зійди над горою.

Синтаксис. Розділові знаки в різних видах речень.

Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підруч. для 9 кл. – К.: Освіта, 2002. – С. 210–221.

26. З'ясуйте вид поданих простих речень.

<i>Вид речення</i>	<i>Приклад</i>
1 означено-особове	А Усоте прославляю буйноту життя.
2 неозначено-особове	Б Снігами вкрилися поля і луки.
3 узагальнено-особове	В Пахне гіркотою осені.
4 безособове	Г Радять мені жити без ілюзій.
	Д Журбою біді не пособиш.

Синтаксис. Типи односкладних речень.

Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 8 кл. – К.: Зодіак-ЕКО, 2008. – С. 131–148.

27. Доберіть антоніми до поданих слів.

<i>Слово</i>	<i>Антонім</i>
1 альтруїстичний	А принадний
2 огидний	Б свійський
3 шкідливий	В тямуций

Лексика. Антоніми.

Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. – С. 219.

<p>4 недалекий</p>	<p>Г корисний</p>	
	<p>Д корисливий</p>	
<p>28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово). Тільки діждав Чіпка тепла, (1)<i>зараз</i> накупив дерева, (2)<i>найняв</i> майстрів і заложив над (3)<i>самим</i> шляхом цілий (4)<i>невеличкий</i> будинок. А прикметник Б займенник В дієслово Г прислівник Д сполучник</p>		<p>Морфологія. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – С. 126–128.</p>
<p style="text-align: center;">Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.</p> <p>Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.</p> <p>Сергій Параджанов (1–3) Геній – поняття, що давно стало книжним. Кажемо так про людей, які зоріють у недосяжному часі та просторі. Довідуємося про них із легенд і підручників. Серед нас вони давно не живуть. (4–15) Тим, хто знав режисера фільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова, фантастично пощастило. Вони бачили живого генія. Це зрозуміло було з того, як усе від його слова сповнювалося краси та значення. Це зрозуміло було з тієї бентежної енергії, що неослабно променіла з нього. Це зрозуміло було настільки, що в жартівливих розмовах слово «геній» стало синонімом його імені та й сам він залюбки вдавався до цього титулу. Треба було знати Параджанова, щоб за цим нешукати марнославства чи несмаку. Він жив іншими стимулами, у його світі тон задавали дитяча великодушність та оповитий артистизмом гумор. Смак до жарту, «жертвою» якого ставав він сам, передавався його друзям. «У ці дні ми будемо насолоджуватися присутністю найгеніальнішого режисера всіх часів – Параджанова. Це я його жартома так називаю», – писав приятель. Авжеж, усі ми</p>		

так жартували. Але добре знали, що в тих жартах – правда.

(16–20) Книжок у його хаті майже не було, а як щось з'являлося – на другий день комусь дарував. Здавалося, нічого не читав, а насправді все знав і давав непомильну, на рівні «абсолютного слуху» оцінку всім помітним явищам літератури та мистецтва. Часом допомагала інтуїція генія: досить було кинути оком, проглянути кілька сторінок – і суть схоплено.

(21–26) Він сприймав світ через красу. І мав дивовижну здатність надавати всьому краси: інтер'єрові, букетові квітів, святковому столу. Здавалося, не було чогось такого, чого він не міг зробити. І все – красиве. Де був Параджанов – там чинилося мистецьке дійство: море насолоди для друзів і гостей. Якби можна було прихованою камерою зняти його життя – це був би найфантастичніший витвір Параджанова.

(27–30) Так виходило, що він завжди дбав про інших, не залишаючи місця для віддяки. Був щедрим до самознищення – усім роздавав ідеї, задуми, мистецькі дрібнички. Дарувати – було його щастям. Не меншим, ніж творити. Може, це його й тримало вжитті, коли не давали творити. Він усіх залишив заборгованими й винними.

(31–38) У боргу та провині перед ним залишилася й уся Україна. Вона, позбавлена самої себе, віддана на поталу тим, хто, виступаючи від її імені, нищив її, – не змогла його захистити. А він приріс до неї серцем і не втрачав надії повернутися, дістати дозвіл працювати на Київській кіностудії...І, може, трохи звеселило останні його місяці оте бодай часткове (але яке вагоме!) повернення в українське кіно – створення сценарію фільму Леоніда Осики «Етюди про Врубеля» та співавторство у фільмі світового визнання «Лебедине озеро. Зона», який за його сценарієм поставив Юрій Ілленко, друг і добрий творчий суперник з часів «Тіней забутих предків».

(39–43) Та скількище він хотів зробити для України! Фільм «Київські фрески» мав стати феєричною картиною життя сучасного міста, за яким стоїть тисячолітня історія. Не став: зйомки заборонили. «Інтермецо» за шедевром його улюбленого Михайла Коцюбинського мало стати натхненною поемою про невмирущий дух українського народу. Але такий фільм не повинен був з'явитися.

(44–48) Любов до української культури й народного мистецтва, тонке їх розуміння, солідарний відгук на них породжували оригінальні задуми фільмів, які б мовою кіно інтерпретували світ нашої духовної спадщини, змагалися з його художнім генієм. Пам'ятаю поїздку до Марії Приймаченко – про неї Сергій також хотів робити фільм. Та не ті були часи...

(49–58) Та, може, найбільше, що ми втратили, – нездійснений задум фільму «Марія». До Шевченка Параджанов звертався незмінно, хотів поставити біографічну картину «Дорога в безсмертя». А пізніше – неймовірна ідея: зробити кіноверсію Шевченкової «Марії». Таки неймовірна, бо як можна перекласти мовою кінокадрів річ, у якій майже немає зовнішнього руху, стосунків персонажів, а вся сила якої – у пристрасному внутрішньому монологі, в етичній дії слова? Але саме це й було близьке Параджанову, і для нього не було нічого неможливого. Він уже мав у голові не лише сценарій, а й зоровий ряд, точне бачення майбутнього фільму. Це мав бути твір високої мистецької умовності, з імітацією українського вертепу, різдвяної містерії...

(59–66) Великий Довженко мучився нездарністю київського проспекту Перемоги, складав проекти його реконструкції та мріяв повернути Києву його неспотворену красу. Через кільканадцять років на тому ж проспекті житиме Сергій Параджанов і мучитиметься тим самим. Олександр Довженко посадив на Київській кіностудії сад, яким вона пишається. Що реального залишилося б від Довженка на цій студії, крім саду та меморіальних знаків, якби не прийшли люди, здатні причаститися його духом, які прагнули творити мистецтво його міри? Вони почали відроджувати кіно, і не їхня вина, що їх зупинилина півдорозі.

(67–72) Як тут не нагадати, що «Тіні забутих предків» – це було не просто свято українського мистецтва. Це було свято української душі, підтвердження того, що Україна може стати естетичною й духовною величиною у світі. Отже – величиною повною. І знаменно, що саме на прем'єрі фільму в кінотеатрі «Україна» вчинено публічний протест проти політичних арештів, перший у нашій повоєнній історії акт масової непокори.

(73–75) ... Сьогодні в українському кіномистецтві все доводиться починати заново. Але є досвід і є уроки. І провідною зорею тепер світитиме поряд з образом Довженка образ Параджанова.

За І. Дзюбою

29. Синонім до фразеологізму, виділеного в реченні
*«Досить було кинути оком,
проглянути кілька сторінок – і суть схоплено»*
(рядки 19–20) –

Фразеологія.
Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. – С. 234–241.

<p>А кинути недобрим оком Б кинути в очі В кинути погляд Г кинути світло</p>	
<p>30. Слово, виділене у вислові з тексту <i>«прийшли люди, здатні причаститися його духом»</i> (рядки 64–65), означає</p> <p>А взяти участь у спільному обряді Б змиритися з якоюсь ситуацією В долучитися до справи Г запозичити чийсь ідеї</p>	<p>Лексика. Багатозначні й однозначні слова. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. С. 205–206.</p>
<p>31. У тексті немає мікротеми</p> <p>А безкорисливість Параджанова Б нереалізовані творчі плани кінорежисера В посмертне вшанування творчості митця Г спадкоємність у розвитку українського кіно</p>	<p>Розвиток мовлення. Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. С. 45.</p>
<p>32. Твердження <i>«Тим, хто знав ... Сергія Параджанова, фантастично пощастило. Вони бачили живого генія»</i> (рядки 4–5) ілюструють усі наведені речення, окрім</p> <p>А Здавалося, нічого не читав, а насправді все знав і давав непомильну, на рівні «абсолютного слуху» оцінку всім помітним явищам літератури та мистецтва (рядки 17–19).</p> <p>Б Якби можна було прихованою камерою зняти його життя – це був би найфантастичніший витвір Параджанова (рядки 24–26).</p> <p>В Був щедрим до самознищення – усім роздавав ідеї, задуми, мистецькі</p>	<p>Розвиток мовлення. Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Педагогічна преса, 2005. С. 45.</p>

<p>дрібнички (рядки 28–29). Г Вона, позбавлена самої себе, віддана на поталу тим, хто, виступаючи від її імені, нищив її, – не змогла його захистити (рядки 31–33).</p>	
<p>33. Як відзначено в тексті, нереалізованим задумом режисера став фільм А «Київські фрески» Б «Етюди про Врубеля» В «Тіні забутих предків» Г «Лебедине озеро. Зона»</p>	<p>Розвиток мовлення. Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму. Біляєв О. М., Симоненкова Л. М., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т. Українська мова: Підруч. для 10–11 кл. – К.: Освіта, 2004. С. 182–186.</p>
<p>34. Зазначаючи, що фільм «Інтермецо» «не повинен був з'явитися» (рядок 43), автор підкреслює А нездатність глядача оцінити такі кінострічки Б невідповідність задуму тогочасній ідеології В завантаженість митця багатьма іншими творчими задумами Г неможливість утілити в кіно ліричну образність Коцюбинського</p>	<p>Розвиток мовлення. Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму. Біляєв О. М., Симоненкова Л. М., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т. Українська мова: Підруч. для 10–11 кл. – К.: Освіта, 2004. С. 182–186.</p>
<p>35. Засобом міжфразового зв'язку 1-го та 2-го речень тексту є А лексичний повтор Б вставне слово В прислівник Г синонім</p>	<p>Розвиток мовлення. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Біляєв О. М., Симоненкова Л. М., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т. Українська мова: Підруч. для 10–11 кл. – К.: Освіта, 2004. – С. 188.</p>
<p>36. Стиль тексту – А науковий Б художній В розмовний Г публіцистичний</p>	<p>Стилістика. Стилі мовлення Біляєв О. М., Симоненкова Л. М., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т. Українська мова: Підруч. для 10–11 кл. – К.: Освіта, 2004. – С. 286–287.</p>

**Відповіді на завдання тесту з української мови і літератури
зовнішнього незалежного оцінювання 2010 року
Основна сесія № 3**

**Умова завдання та правильна відповідь
Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7.**

(1) У моїй батьківщині на/світанні колишуться польовими доріжками навантажені хлібом вози. (2) Удосвіта часом кукурікають півні, вечорами линуть до/гори сині димочки. (3) У моїй батьківщині осінь по/тихеньку ступає в червоних чобітках завітчана в соняшники й китиці винограду. (4) Вечірні тумани заступають хороводи русалок, і зорі, на диво, сяють близько над землею, що/б можна було говорити до них. (5) У моїй батьківщині сонце ходить босоніж, підперезане бабиним літом, з червоною калиною в русявому волоссі.

1. У переносному значенні вжито в тексті виділене слово

осінь ступає

2. Фразеологізмом є вислів

бабине літо

3. Окремо в цьому тексті пишеться сполука слів

на/світанні

4. Прислівник виділено в словосполученні з тексту

часом кукурікають

5. Складним безсполучниковим є речення

друге

6. Вставне слово є в реченні

четвертому

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

третьому

8. Апостроф треба писати на місці обох пропусків у рядку

кишеньковий комп..ютер, розв..язати рівняння

9. Подвоєні букви треба писати на місці обох пропусків у рядку

пісен..а спадщина, зав..ишки з будинок

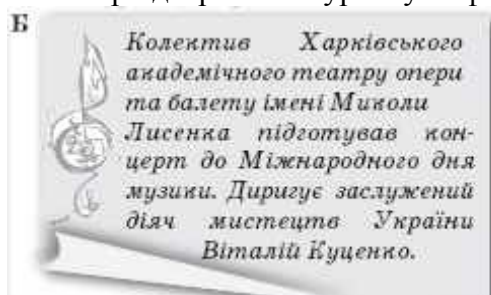
10. Граматичну помилку допущено в рядку

нові паспорта

11. Закінчення *-ий* має прикметник, утворений від слова

тривога

12. Правила вживання великої літери дотримані в уривку з афіші

13. Граматичну помилку допущено в рядку

більш цікавіший сюжет

14. Граматичну помилку допущено в реченні

У п'єсах Шекспіра «Гамлеті» та «Королі Лірі» порушено вічні проблеми буття.

15. Правильну відмінкову форму числівника *шістсотдев'яносто вісім* наведено в рядку

М. в. (на) шестистах дев'яноста вісьмох

16. Прочитайте уривок.

Сонце мало(1)помалу хилилося до заходу. Воно поволі червонило край(2)небо й робило його ясно(3)червоним. Ген(4)ген до обрію насторожено шумів незорий ліс, оточений біляво(5)сивою мрякою.
Дефіс треба ставити на місці всіх цифр, окрім

2

17. Правильно утворено форму третьої особи множини від інфінітива

сипати – сиплють

18. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *«Ще виблискують кришталеві роси...»* обрати

але сонце вже осяяло виднокрай.

19. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

їстоньки, плямистий, щуплявенький

20. Розділові знаки при передачі чужої мови правильно вжито в реченні

Мати через пліт запитала сина, куди він зібрався.

21. Частка *не* пишеться разом у варіанті

не/забуття подорож

22. Звертання є в реченні

Запалай, мій вогнику крилатий, полум'ям привітним і незлим.

23. Підкреслена буква позначає однаковий звук у кожному слові рядка

межувати, жалюгідний, крутіж

24. З'ясуйте, який вид підрядного речення відповідає кожному фрагментові складного речення.

Фрагмент речення

...минуло п'ять хвилин, як...

... тішать око півонії, що їх...

...цікаво слухати про те, як...

... її пісня лилася, як ...

Вид підрядного речення

часу

означальне

з'ясувальне

порівняльне

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання коми.

Випадок уживання коми

між однорідними членами речення
при відокремленому члені речення

між частинами безсполучникового речення
між частинами складносурядного речення

Приклад

Не страшна тобі ані посуха, ані дощ.
Жайворонок висить на невидимій
нитці, співаючи весну.

Лягло сонце за горою, зірки засіяли.
Сичі в гаю перекликались, та ясен раз у раз
скрипів.

26. З'ясуйте вид поданих простих речень.

Вид речення

означено-особове

неозначено-особове

узагальнено-особове

безособове

Приклад

Усоте прославляю буйноту життя.

Радять мені жити без ілюзій.

Журбою біді не пособиш.

Пахне гіркотою осені.

27. Доберіть антоніми до поданих слів.

Слово

альтруїстичний

огидний

шкідливий

недалекий

Антонім

корисливий

принадний

корисний

тямущий

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Тільки діждав Чіпка тепла, (1)зараз накупив дерева, (2)найняв майстрів і заложив над (3)самим шляхом цілий (4)невеличкий будинок.

- 1 прислівник
- 2 дієслово
- 3 займенник
- 4 прикметник

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Сергій Параджанов

(1–3) Геній – поняття, що давно стало книжним. Кажемо так про людей, які зоріють у недосяжному часі та просторі. Довідуємося про них із легенд і підручників. Серед нас вони давно не живуть.

(4–15) Тим, хто знав режисера фільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова, фантастично пощастило. Вони бачили живого генія. Це зрозуміло було з того, як усе від його слова сповнювалося краси та значення. Це зрозуміло було тієї бентежної енергії, що неослабно променіла з нього. Це зрозуміло було настільки, що в жартівливих розмовах слово «геній» стало синонімом його імені та й сам він залюбки вдавався до цього титулу. Треба було знати Параджанова, щоб за цим не шукати марнославства чи несмаку. Він жив іншими стимулами, у його світі тон задавали дитяча великодушність та оповитий артистизмом гумор. Смак до жарту, «жертвою» якого ставав він сам, передавався його друзям. «У ці дні ми будемо насолоджуватися присутністю найгеніальнішого режисера всіх часів – Параджанова. Це я його жартома так називаю», – писав приятель. Авжеж, усі ми так жартували. Але добре знали, що в тих жартах – правда.

(16–20) Книжок у його хаті майже не було, а як щось з'являлося – на другий день комусь дарував. Здавалося, нічого не читав, а насправді все знав і давав непомильну, на рівні «абсолютного слуху» оцінку всім помітним явищам літератури та мистецтва. Часом допомагала інтуїція генія: досить було кинути оком, проглянути кілька сторінок – і суть схоплено.

(21–26) Він сприймав світ через красу. І мав дивовижну здатність надавати всьому краси: інтер'єрові, букетові квітів, святковому столу. Здавалося, не було чогось такого, чого він не міг зробити. І все – красиве. Де був Параджанов – там чинилося мистецьке дійство: море насолоди для друзів і гостей. Якби можна було прихованою камерою зняти його життя – це був би найфантастичніший витвір Параджанова.

(27–30) Так виходило, що він завжди дбав про інших, не залишаючи місця для віддяки. Був щедрим до самознищення – усім роздавав ідеї, задуми, мистецькі дрібнички. Дарувати – було його щастям. Не меншим, ніж творити. Може, це його й тримало в житті, коли не давали творити. Він усіх залишив заборгованими й винними.

(31–38) У боргу та провині перед ним залишилася й уся Україна. Вона, позбавлена самої себе, віддана на поталу тим, хто, виступаючи від її імені, нищив її, – не змогла його захистити. А він приріс до неї серцем і не втрачав надії повернутися, дістати дозвіл працювати на Київській кіностудії... І, може, трохи звеселило останні його місяці оте бодай часткове (але яке вагоме!) повернення в українське кіно – створення сценарію фільму Леоніда Осики «Етюд про Врубеля» та співавторство у фільмі світового визнання «Лебедине озеро. Зона», який за його сценарієм поставив Юрій Ілленко, друг і добрий творчий суперник з часів «Тіней забутих предків».

(39–43) Та скільки ще він хотів зробити для України! Фільм «Київські фрески» мав стати феєричною картиною життя сучасного міста, за яким стоїть тисячолітня історія. Не став: зйомки заборонили. «Інтермецо» за шедевром його улюбленого Михайла Коцюбинського мало стати натхненною поемою про невмирущий дух українського народу. Але такий фільм не повинен був з'явитися.

(44–48) Любов до української культури й народного мистецтва, тонке їх розуміння, солідарний відгук на них породжували оригінальні задуми фільмів, які б мовою кіно інтерпретували світ нашої духовної спадщини, змагалися з його художнім генієм. Пам'ятаю поїздку до Марії Приймаченко – про неї Сергій також хотів робити фільм. Та не ті були часи...

(49–58) Та, може, найбільше, що ми втратили, – нездійснений задум фільму «Марія». До Шевченка Параджанов звертався незмінно, хотів поставити біографічну картину «Дорога в безсмертя». А пізніше – неймовірна ідея: зробити кіно-версію Шевченкової «Марії». Таки неймовірна, бо як можна перекласти мовою кінокадрів річ, у якій майже немає зовнішнього руху, стосунків персонажів, а вся сила якої – у пристрасному внутрішньому монолозі, в етичній дії слова? Але саме це й було близьке Параджанову, і для нього не було нічого неможливого. Він уже мав у голові не лише сценарій, а й зоровий ряд, точне бачення майбутнього фільму. Це мав бути твір високої мистецької умовності, з імітацією українського вертепу, різдвяної містерії...

(59–66) Великий Довженко мучився нездарністю київського проспекту Перемоги, складав проекти його реконструкції та мріяв повернути Києву його неспотворену красу. Через кільканадцять років на тому ж проспекті житиме Сергій Параджанов і мучитиметься тим самим. Олександр Довженко посадив на Київській кіностудії сад, яким вона пишається. Що реального залишилося б від Довженка на цій студії, крім саду та меморіальних знаків, якби не прийшли люди, здатні причаститися його духом, які прагнули творити мистецтво його міри? Вони почали відроджувати кіно, і не їхня вина, що їх зупинили на півдорозі.

(67–72) Як тут не нагадати, що «Тіні забутих предків» – це було не просто свято українського мистецтва. Це було свято української душі, підтвердження того, що Україна може стати естетичною й духовною величиною у світі. Отже – величиною повною. І знаменно, що саме на прем'єрі фільму в кінотеатрі «Україна» вчинено публічний протест проти політичних арештів, перший у нашій повоєнній історії акт масової непокори.

(73–75) ... Сьогодні в українському кіномистецтві все доводиться починати заново. Але є досвід і є уроки. І провідною зорею тепер світитиме поряд з образом Довженка образ Параджанова.

За І. Дзюбою

29. Синонім до фразеологізму, виділеного в реченні «*Досить було кинути оком, проглянути кілька сторінок – і суть схоплено*» (рядки 19–20) –

кинути погляд

30. Слово, виділене у вислові з тексту «*прийшли люди, здатні причаститися його духом*» (рядки 64–65), означає

долучитися до справи

31. У тексті немає мікротеми

посмертне вшанування творчості митця

32. Твердження *«Тим, хто знав ... Сергія Параджанова, фантастично пощастило. Вони бачили живого генія»* (рядки 4–5) ілюструють усі наведені речення, окрім

Вона, позбавлена самої себе, віддана на поталу тим, хто, виступаючи від її імені, нищив її, – не змогла його захистити (рядки 31–33).

33. Як відзначено в тексті, нереалізованим задумом режисера став фільм

«Київські фрески»

34. Зазначаючи, що фільм «Інтермецо» «не повинен був з'явитися» (рядок 43), автор підкреслює

невідповідність задуму тогочасній ідеології

35. Засобом міжфразового зв'язку 1-го та 2-го речень тексту є

прислівник

36. Стиль тексту –

публіцистичний

37. Словами *«Чи не той то хміль»* починається

історична пісня

38. Вислів *«Випускає він десять соколів на стадо лебедів»* («Слово про похід Ігорів») означає

гру на гусях

39. Автором твору «Всякому місту – звичай і права» є

Григорій Сковорода

40. Першим твором нової української літератури є

«Енеїда»

41. *«Матінко моя ріднесенька! Утінко моя, перепілочко, голубонько!... Не розлучайте мене з моїм Василечком»*, – просить героїня твору

Григорія Квітки-Основ'яненка

42. Рядками *«У всякого своя доля, і свій шлях широкий»* починається твір

Тараса Шевченка

43. В Україні під заголовком «Пропаша сила» опубліковано твір

«Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

44. Афера Терентія Пузиря («Хазяїн») полягала в тому, щоб

переховати овець поміщика-банкрота

45. Рядки

Являйся, зіронько, мені!

Хоч в сні!

є в творі

Івана Франка

46. *«Ні, любий, я тобі не дорікаю, а тільки – сумно, що не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись»*, – так звертається до свого коханого героїня твору

Лесі Українки

47. Імпресіонізм є основним стильовим струменем у творчості

Михайла Коцюбинського

48. Любов до природи є провідним мотивом твору

«Мисливські усмішки»

49. До інтимної лірики належить вірш

«Ви знаєте, як липа шелестить...»

50. Героїню п'єси М.Куліша «Мина Мазайло» Мотрону Розторгуєву (тьотю Мотю) терміново викликали з Курська, тому що

Мокій «збожеволів від укрмови»

51. Тематично близьким до вірша «Пісня про рушник» є твір

«Два кольори»

52. В основу твору Ліни Костенко «Маруся Чурай» покладено події

Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького

53. Схожа проблема – *«нерівня душ – це гірше, ніж майна»* – наявна в творах рядка

«Лісова пісня» і «Маруся Чурай»

54. Трагедію голодомору українського народу зображено в творі

«Жовтий князь»

55. Рядки «*І собором дзвінким Україна написалась на стінах тюрми*» є в творі

«На колимськiм морозі калина»

56. Максима Рильського названо «*Краси веселим кондотьєром*» у творі

«Сучасники»

57.

«Балада про соняшник» - Іван Драч

«Маруся» - Григорій Квітка-Основ'яненко

«Гімн» - Іван Франко

«Два кольори» - Дмитро Павличко

58.

«Хіба ревуть воли, як ясла повні?» - Максим Гудзь, пани Польські, баба Оришка

«Лісова пісня» - Мавка, Лукаш, Килина

«Наталка Полтавка» - Микола, Макогоненко, Терпилиха

«Тіні забутих предків» - Чугайстир, Палагна, Юра

59.

Сонет – «Шевченко»

Комедія - «Хазяїн»

Роман – «Чорна рада»

Повість - «Маруся»

60.

«Любові всевишній» - «Три зозулі з поклоном»

«Високоповажній Наталі Кобринській» - «Людина»

«Цвітові яблуні» - «Я (Романтика)»

«Искреннему моему Якову де Бальмену» - «Кавказ»